

Junior partner in een links kabinet of oppositie: de opvolger van Yeşilgöz mag het straks zeggen

Posted on 25 oktober 2025 by Pieter de Jonge

Een duidelijke uitspraak van VVD-leider Dilan Yeşilgöz op de voorpagina van *De Telegraaf*, 17 oktober: 'VVD stapt niet in kabinet-Timmermans.' Slim geformuleerd. Wordt iemand anders, bijvoorbeeld CDA-lijsttrekker Henri Bontenbal, premier van een regering met CDA, GroenLinks-PvdA en D66, dan kan de VVD alsnog als vierde partij aanschuiven zonder een verkiezingsbelofte te verbreken.

Diezelfde avond was VVD-minister van Defensie Ruben Brekelmans te gast bij *Café Kockelmann*, om mee te delen dat de VVD sowieso niet in een kabinet met die drie partijen zal stappen. 'Het blok van CDA, GroenLinks-PvdA en D66 is een links kabinet. Daar gaan wij ons als VVD niet bij aansluiten.'

Volgens een peiling van Maurice de Hond aan het einde van diezelfde uitzending blijft een coalitie van CDA, D66, VVD, JA21 en BBB steken op 72 zetels. Een volgens Brekelmans 'links' kabinet van GroenLinks-PvdA, CDA, D66 en VVD zou daarentegen

kunnen rekenen op 81 zetels.

Vertrouwensbreuk

Na 29 oktober wordt het voor de VVD dus kiezen: als waarschijnlijk kleinste partij in een coalitie stappen met GroenLinks-PvdA, CDA en D66, of oppositie. Hoe aannemelijk is het dat een partij die sinds 1994 slechts één keer niet regeerde – van 2007 tot 2010, tijdens het vierde kabinet-Balkenende – voor de laatste optie kiest?

De vorige VVD-leider Mark Rutte had er een handje van om in campagnetijd stellig te zijn en vervolgens tijdens formaties voortdurend concessies te doen. Het gebeurde voor het eerst in 2012. Wekenlang bestreed Rutte links te vuur en te zwaard, om na de eerste exitpolls al te besluiten tot een regering met de PvdA van Diederik Samsom. Dat najaar leek de ziektekostenpremie inkomstenafhankelijk te worden. Hevig protest van de VVD-achterban verhinderde dat.

In de campagne had Rutte drie beloften gedaan: duizend euro voor iedere werkende Nederlander, niet morrelen aan de hypotheekrenteaftrek en geen geld meer naar het toen noodlijdende Griekenland. In 2015 stemde de Tweede Kamer over het derde steunpakket voor Griekenland. VVD'er Joost Taverne hield zich aan het liberale verkiezingsprogramma en stemde als enige van zijn fractie tegen. In 2017 stond hij niet meer op de kandidatenlijst.

In 2012 haalde de VVD het hoogste aantal zetels ooit: 41. Maar in de maanden voorafgaande aan de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart 2017 peilde de VVD onder de dertig zetels. Dat de partij toch eindigde met 33, was geen eigen verdienste. In Turkije werd een referendum georganiseerd. Vier dagen voor de verkiezingen werd de Turkse minister die hiervoor in Nederland campagne wilde voeren, de toegang tot ons land ontzegd. Die diplomatieke rel gaf premier Rutte de kans zich als staatsman te profileren. In 2021 was er een wederom een externe reden – de coronapandemie – waardoor de premierspartij extra steun kreeg en de grootste bleef.

Dat de VVD het niveau van 2012 nooit evenaarde, wordt door de partij consequent toegeschreven aan de toegenomen versnippering in het parlement. Veel opiniemakers hebben een andere verklaring: vanaf 2012 gaf Rutte, ondanks een rechtse verkiezingscampagne, de eigen VVD-standpunten weg om tegemoet te komen aan een linkse coalitiepartner. Eerst de PvdA, daarna D66. Wat pleit voor de

zienswijze van de opiniemakers: het toegenomen aantal nieuw verkozen rechtse partijen sinds 2017: Forum voor Democratie, JA21, BBB en NSC. In 2017 was er ook zetelwinst voor het CDA, dat onder Sybrand Buma een rechtserse koers was ingeslagen.

Kiezersbedrog

Veel klassieke liberalen, teleurgesteld in Rutte, dachten met heimwee terug naar de tijd dat de VVD werd geleid door Hans Wiegel (1971-1982) en Frits Bolkestein (1990-1998). Helaas voor hen ging Bolkestein Rutte voor in het teleurstellen van de eigen kiezers. In 1998 sleepte hij met kritiek op de EU en met ferme standpunten inzake migratie en integratie 38 Kamerzetels in de wacht, toen een record voor de VVD. Nog geen drie maanden later, na voltooiing van de formatie, trad Bolkestein af als fractievoorzitter. Als opvolger wees hij de links-liberale Hans Dijkstal aan.

Wie de VVD van binnenuit kende, kon begrijpen waarom Bolkestein dat deed. Voor de linkervleugel van het partijkader woog de winst bij de diverse verkiezingen vanaf 1994 niet op tegen de 'populistische' koers die was ingezet. In de jaren negentig werd de neergang van het CDA als blijvend en onvermijdelijk beschouwd. Een liberale premier werd haalbaar geacht, maar toch lukte het Bolkestein niet om de VVD bij Tweede Kamerverkiezingen de grootste te maken. Een derde lijsttrekkerschap zat er niet in. Beter Europees commissaris worden dan aan de kant gezet te worden. Het merendeel van de kiezers was onbekend met deze interne partijperikelen. Voor hen oogde het als kiezersbedrog.

Houdt de VVD woord?

Dilan Yeşilgöz lijkt niet alleen twee landelijke verkiezingen op rij te gaan verliezen, maar wordt wellicht ook de eerste VVD-lijsttrekker sinds 1971 die minder dan twintig zetels haalt. In 2009 werd Mark Rutte door het partijbestuur bijna ontslagen als partijleider vanwege één zetel verlies bij de Europese verkiezingen.

Yeşilgöz wil niet met GroenLinks-PvdA. Tot en met 29 oktober zullen veel VVD'ers benadrukken dat ze achter haar staan. Vanaf 30 oktober heeft ze weinig meer te zeggen. Geen VVD-kiezer weet of de partij nu wél woord houdt.

Wellicht is het beter om één of twee termijnen in de oppositie te gaan, om de partij inhoudelijk opnieuw uit te vinden. Zo wordt misschien het lot van de Duitse

zusterpartij FDP (die eerder dit jaar voor de tweede keer uit de Bondsdag verdween) en de Vlaamse Open Vld (die in recente peilingen nog maar amper de kiesdrempel haalt) vermeden.

Wiegel maakte zichzelf en de partij groot door oppositie te voeren tegen het linkse kabinet-Den Uyl (1973-1977). Oppositie voeren tegen een kabinet-Timmermans zou ook voor de opvolger van Yeşilgöz aanlokkelijk kunnen zijn. Maar dan moet die opvolger – net als Wiegel – wel eerst de druk weerstaan van partijgenoten die liever met de PvdA regeren.

Wynia's Week brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week, **156 keer per jaar**, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. [**Doet u mee?**](#) Hartelijk dank!